

DOMOVINA

Oglasi:

Za 1 mm x 60 izseratnega stolpca mali 80 vinarjev, sredni 1-20 K, poslano, posartnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja ob ponedeljkih, sredah in petkih.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 6. Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Za celo „Domovino“ (trikrat na teden) mesečno 3 K, četrtletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K. Petkova številka mesečno 1 K, četrtletno 3 K, polletno 6 K, celoletno 12 K.

„Jaz sem hudič — kdor se meni zameri, ga uničim!“

(Nadaljevanje sodbe novomeškega sodišča).

Kako je Vehovec vjel druge župane!

Značilno je, kako si je zasebni obtožitelj pridobil podpise drugih županov na to vlogo.

Kakor je dokazano po izpovedbah prič Josipa Gnidovca, Josipa Primca in Janeza Košaka, so nekoč med vojsko navedeni župani zborovali v Žužemberku in tedaj je zasebni obtožitelj na lepem sprožil vprašanje, če je notar v Žužemberku neobhodno potreben, in ko so se le-ti izrekli za nepotrebno, jim je Vehovec že predložil sestavljeno vlogo v podpis.

Iz tega se vidi, kako previdno in premišljeno je ravnal zasebni obtožitelj. Sam vendar ni imel še toliko zlobnosti v sebi, da bi si bil upal tako vlogo samo s svojim podpisom odposlati; tudi je preračunal, da bi mogoče on sam ne dosegel zaželjenega uspeha, zato je pridobil še druge župane v trdnem prepričanju, da se mu njegova nakana na ta način ne izjalovi. Nadalje pa si je mož tudi mislil, če pride kdaj njegovo rovarjenje proti notarju na dan, se mu ne bo moglo očitati, da je on sam povzročil vpoklic notarja, marveč bo lahko velik del krivde odvalil tudi na druge župane, ki so vlogo podpisali, kakor se je znal tudi v kazenski zadevi U 294/13 obrajnega sodišča v Žužemberku, v kateri ga je tožil notar zaradi žaljenja časti, toliko časa odtegovati glavni razpravi, dokler se ni končno skrnil za poslansko imuniteto.

Izbral si je pravo sredstvo, nič ni lažjega, kakor preprostemu človeku natveziti, da je notar nepotreben, ker je v očeh našega ljudstva vsak javni nastavljenec od pomožnega sluge pa do najvišjega poglavarja, razen duhovnikov, nepotreben. Župana Gnidovec in Košak sta napravila na sodnika zelo neugoden vtis. Župan Gnidovec je zahteval pričnino in ker sodnik ni vedel, koliko kilometrov je župan oddaljen od svojega stanovišča, ga je vprašal, koliko kilometrov znaša oddalja do Žužemberka, župan Gnidovec pa ni mogel dati odgovora. Ko je vprašal Košaka, če je tudi on dotično vlogo podpisal, je ta sklenil v sodni dvorani v prisotnosti več ljudi obe roki in s peklensko škodoželjnim obrazom rekel, da je vlogo z velikim veseljem podpisal.

Udaril je na pravo struno. Zasebni obtožitelj si je mislil, če dobi

za svoj naklep vse župane, ki so imeli pri avstrijski vojaški oblasti mogočeni vpliv, je ni moči na svetu, ki bi mu njegov načrt prekrizala.

Ker pa je zasebni obtožitelj menil, da bi mogoče vendar le ta ali oni župan samostojno mislil in utegnil imeti pomisleke proti njegovemu predlogu, je rekel, da vojaška komanda vpraša, če je notar doma potreben, kakor je to potrdil priča župan Janez Košak. To pa je izmišljotina, kajti do takrat se še nobena vojaška oblast ni zanimala za notarja. Zato se je poslužil te zvijače v dobro premišljenem prepričanju, da njegova srčna želja ne bo ostala neizpolnjena.

Priča Košak je sicer pri drugi glavni razpravi svojo prvotno izpoved umaknil in trdil, da župan Vehovec ni rekel, da povprašuje vojaška oblast za Carlija, toda z ozirom na njegovo obnašanje pri drugi glavni razpravi je sodnik prišel do prepričanja, da je priča pri prvi razpravi resnico govoril in da so ga po prvi glavni razpravi drugi ljudje do tega pripravili, da je svojo izpoved predrugačil.

Vehovčevi prijatelji in somišljeniki.

O tem pa, kar se je v vlogi napisalo, pa Vehovec sam ni mogel biti prepričan. On je bil 24 let župan, dolgo vrsto let deželni poslanec, skoro z vsemi inteligenti v Žužemberku je bil pobratim, občeval je z dr. Šusteršičem, dr. Peganom, baronom Schwarzem, baronom Rechbachom, bil je dober znanec z notarjem Pleiweißom in kot tak je imel dovolj prilike, spoznavati potrebnost ali nepotrebnost notarijata v Žužemberku. O potrebnosti notarijata je bil ravno tako prepričan, kakor o potrebnosti župana ali sodnika. Pravi, da je bil 24 let župan; kako pa to, da mu je šele prvo leto vojske, torej v 20. letu svojega županovanja, šinila misel v glavo, da je notar v Žužemberku nepotreben! Tukaj se nam nehote vsili misel, da je bil Vehovec o potrebnosti notarijata prepričan, prepričan pa je bil le o nepotrebnosti notarja Antona Carlija kot njegovega političnega nasprotnika.

On je tudi dobro vedel, da on ni poklican oddajati mnenja o potrebnosti notarijata, marveč le sodišče in notarska zbornica, ki imata edina vpogled o notarske posle,

vendar pa je stvar dobro zasnoval. Vedel je, da vojaške oblasti, ki niso imele najmanjšega vpogleda in smisla za izven vojaško vsakdanje življenje, slepo verjamejo županom, kar ti poročajo, sosebno, če je to v prid vojaškemu oblastem, pa naj si bodo poročila objektivna in resnična ali zavita, pretirana ali zlagana. Mislil je, da mu bodo oblasti tudi to verjele, da je notar v Žužemberku nepotreben in bodo notarja vpoklicale, zato je nekaj poročal, v kar sploh ni bil upravičen in kar sploh ni bilo resnično.

Patrijot, ki je druge gnal v vojsko, samega sebe in svoje jo pa ščitil.

Da pa bi njegove besede pri vojaški oblasti padle na rodovitna tla, si je Vehovec obrnil plašč patrijotizma do ljube Avstrije. Patrijotizem je res lepa čednost in imamo v zgodovini vseh narodov nebroj krasnih zgledov domovinske ljubezni. Toda Vehovec se čednosti ni udeleževal, marveč se je te visoko doneče fraze poslužil le, da bi se bil tem lažje in sigurneje iznebil svojega nasprotnika. Če mu je bil obstoj Avstrije toliko pri srcu, zakaj pa ni sam pograbil za orožje, spočetka kot prostovoljec, pozneje pa je bil itak sam potrjen; saj bi bilo žužemberško županstvo ravno tako lahko dalje obstajalo. kakor obstoja sedaj, ko on ni več župan. Zakaj je bil njegov sin Mirko z A-izvidom kot poljedelec vojaščine oproščen? Zakaj je svojemu nečaku Tinkotu Dereaniju, 27-letnemu samcu prepustil mesto županskega komisijonarja in od njega prejemal denar in si dal obljubiti fine cigare. Saj bi bil lahko to službo opravljal kak starejši, izvežbanejši in potrebnejši človek. Ali, kjer je šlo za sorodnike in za denar, tam Vehovec domoljubja ni poznal.

Zverina in ne človek.

Da je Vehovec to uprizoril takoj početkom vojne, na bi bilo tako obsodbe vredno. Takrat še ni nihče vedel, kako dolgo bo vojna trajala in kake zle posledice bo imela. Toda maja meseaa 1915., ko je Vehovec vlogo odposlal, se je že videlo in čutilo gorje vojne ter vedelo, da nesreča še ne bo kmalu

pri kraju, *Izvedelo se je v zaledju, koliko ljudi je padlo, koliko sirot je ostalo brez doma, brez sredstev, brez očetove opore in ljubezni, videli ste pohabljenca — in vendar se je še ob tem času našel človek, ki je tlačil svojega bližnjega v isto nesrečo in to brez vsacega stvarnega razloga in izkazane potrebe, edinole zato, da bi zadosti svoji maščevalnosti.*

Da je Vehovec učinil tako gorje kakšnemu samcu, bi bilo že to nedopustljivo; če bi bil samec v vojni padel, bi bila kvečjemu mati točila solze za njim, če pa bi bil premožen, bi se bili dediči veselili. Toda Vehovec je dobro vedel, da notar nima premoženja, da si v kratki dobi službovanja ni mogel ničesar prihraniti, da je bil oženjen, da je bila njegova žena, rojena Žužemberčanka, brez dote, da je obtoženec ostavil doma ženo z dvema majhnima otročičema — enega pa je nosila pod srcem — ki niso mogli iti za zaslužkom in so bili navezani na 2 do 3 K dnevne podpore. Če je bil Vehovec mnenja, da je bil obtoženec doma nepotreben kot notar, je pa bil potreben kakor oče in sicer stokrat bolj, kakor vsak posestnikov sin, kajti doma na posestvu je bilo še vedno toliko delavnih moči, da so si ljudje toliko živil pridelali, da so sami dobro živeli in jih še za drag denar prodajali, česar pa Carljevi rodbini brez rednika ni bilo mogoče, kajti njegova žena ni mogla hoditi z otročiči na dnino in ni mogla polja obdelovati. In kaj bi bilo nastopilo, da je obtoženec v vojni padel ali prišel domov kot invalid? Cela družina bi bila na beraški palici!

In vse to Vehovca ni ganilo. še več! Ko je notar dobil čez nekaj tednov po vpoklicu kratek dopust, je Vehovec mislil, da njegova ovadba na glavarstvo ni imela zaželjenega uspeha, zatorej se je obrnil na merodajnejše in zanesljivejše mesto, namreč na deželni odbor vojvodine Kranjske, zavedajoč se, da ima dr. Šusteršič kot velik avstrijski patrijot pri odločujoči vojaški gosposki vplivno, če ne celo odločujočo besedo.

In res, notar je bil zopet vpo-hlican, vse prošnje zasebnikov in notarske zbornice na predsedstvo deželne zlade in ministrstvo, da je notar doma potreben, so bile brez-uspešne, ker je predsedstvo graškega nadsodišča izreklo, da notar Carli na podiagi predležecih poizvedb ni nenadomestljiv.

Klerikalni poslanci, voljeni od slovenskega ljudstva leta 1911. so bili tisti, ki so v državnem zboru na Dunaju glasovali za vojaško postavo, po kateri je Avstrija kupovala nove tope in nove puške, najemala od ljudi vojna posojila ter pobirala v vojsko vse moške od 18. do 50. leta. Še osel gre samo enkrat na led. Slovensko ljudstvo, ali se boš Ti še naprej dalo goljufati od SLS?

Kmetije, delavci, obrtniki, učitelji, uradniki, profesorii, umetniki, vse je moralo v vojsko, samo gospodje po farovžih so se lepo doma držali. Zato so klerikalni listi, katere pišejo po večini duhovniki, navdušeno pisali in kričali: „Živio vojska!“

Kako je patentirani katoličan trpinčil mater.

Naravnost križevo in trnjevo pot pa je napravila obtoženčeva soproga Marija Carli. Ona nam je kot priča izpovedala, da je storila najrazličnejše korake, da bi dobila domov svojega moža. Imela je dva otroka v starosti 3 in 4 let, eden pa je bil na potu. Spočetka je dobivala podporo 2 K, 10 in pozneje pa 3 K na dan, toda ni imela, moč pa tudi ni premoženja. Najprevo se je oglasila pri sodnem predstojniku Dr. Flerinu in ga prosila, če more posredovati, da bi prišel mož domov, zraven pa je pripomnila, da bo že tudi Vehovca zadel kazen. Dr. Flerin se je takrat prav cinično nasmejal. Potem je šla k notarski zbornici in tamkaj se ji je povedalo, da predsedništvo visjega deželnega sodišča v Gradcu ne predloži prošnji na vojaško oblast. Napolila se je nato v Gradcu k podpredsedniku Schmidu, ta pa ji je povedal, da so šli akti sicer skozi njegove roke, toda odločen v tej zadevi je predsednik sam. Obiskala je tudi njega. Ta ji je povedal, da se je njen mož v Žužemberku nepriljubljenega storil. Takoj je povzela besedo in omenila, da skoro gotovo zaradi tega, ker je njen mož zastopal v dveh pravnih, pri katerih je bil Vehovec udeležen, in da ona ne smatra to za tako stvar, da bi se bil mož zaradi tega nepriljubljenega storil, ker je bila to njegova dolžnost. Predsednik pa je odgovoril, če se proti vodilnim osebam ene stranke nastopi, se smatra, da se nastopa proti celi

stranki, na Kranjskem so bolj vroča tla, kakor kje drugje. Vprašala je nato predsednika, če bi le mogla doseči prestavitev obtoženca v kak drug kraj, on pa je odvrnil, da je to izključeno. Ker je sodno znano, da je bil zasebni obtožitelj (Vehovec) voditelj slovenske ljudske stranke v Žužemberku, moramo popolnoma s sigurnostjo sklepati, da je tudi pri deželnem nadsodišču imel svoje roke vmes. In kaj moremo reči takemu človeku, ki ima tako srečo, da toliko nepravilnosti in toliko gorja povzroči, kakor je dokazno gradivo pokazalo?

Z mirnim srčem lahko trdimo, da je tak človek moralno manjvreden, propalica.

Boljšega nazivanja ne zasluži niti po človeški pameti, niti po kazenskih postavah. Sicer pa se je zasebni obtožitelj sam sebe najlepše karakteriziral, ko se je izrazil napram priči, nadolijcjalu Jeršetu, da je hudič, v Štemburjevi gostilni v Kandiji pa je rekkel, trkajoč se po prsi: „Jaz sem hudič... jaz sem hudič, kdor se meni zameri, ga uničim, kar je potrđil priča Skrlj. Na podlagi teh razmotrivanj je opristina razsodba opravljena. Okrajno sodišče v Novem mestu, odd. II., dne 15. januarja 1920. Avsec, I. r. (Konec.)

Koga bi klerikalci radi vrgli pri volitvi? Demokrate, najbolj pa dr. Žerjava. Zato opustite vsako cepljenje. Kmetije, vsi v boj za

Naročnikom „Domovine“!

Vi ste najzvestejši prijatelji napredne misli. Vi si upate biti naročeni na „Domovino“, na ta preganjani list, ki je strah vseh politikujočih duhovnov. Na Vas se zanese mo, da tudi v tej volilni borbi pokažete, da se nikogar ne bojite in da boste delali za našo demokratsko stranko. Vsak naročnik „Domovine“ naj pridobi čim največ kroglic za našo listo. Vsak naročnik „Domovine“ naj organizira delo za demokrate. Mi nečemo biti mlačna voda. Mi smo sprevideli, da le odkrit boj s klerikalizmom more prinesiti trajno pomoč. Vse drugo bo šlo sčasom nazaj h klerikalcem, le kar je res zavedno ostane. Prijatelji „Domovine“, delajte! 28. novembra bomo volili demokrate dr. Žerjava, ker se ga klerikalci najbolj boje! Koga naj volim? (Dopis iz kmečkih krogov.) Nas naročnik kmeti nam piše: Koga naj volim? V stiski sem, kot kmeta me vleče vse k „kmetijski stranki“, kot demokratskega kmeta, ki de-

Naši kandidati.

Voditelj liste je dr. Žerjav, kot obrtniški kandidat je na drugem mestu Engelbert Franchetti, načelnik Zaveze kranjskih obrtnih zadrug, dalje so za ribniški okraj: Ivan Rus, posestnik in lesni trgovec v Brežah pri Ribnici; za toški okraj: F. Benčina, posestnik, gostilničar in trgovec v Starem trgu pri Ložu; za Belo kranjino: Karol Müller, trgovec in posestnik v Črnomlju; za novomeški okraj: šolski svetnik Ferdinand Seidl v Novem mestu; za krški okraj: lekarnar Ivan Jošt v Krškem; za litijski okraj: dr. Tomo Zarnik, zdravnik v Zagorju; za ljubljansko okolico: Jakob Jesih, posestnik in mesarski mojster v Rudniku; za Gorenjsko: Lovro Oblak, posestnik v Trati pri Poljanah; Lujo Grobalek, trgovec v Bohinjski Bistrici; dr. Rihard Karba, lekarnar v Kamniku.

Volitve v kranjskem okrožju.

Volilni boj je tu. Naprednjaki so računali na sklenjeno fronto. Da ni prišlo do skupne liste, ni njihova krivda. Zato pa morajo sedaj brez obzira na levo in desno podpirati demokratsko listo. Disciplinoma mora zavladati. Kar je res naprednih, vejo, da gre klerikalcem najbolj za to, da vržejo dr. Žerjava, ki je najbolj nevaren njihov sovražnik. Obrtniki so se že skoro vsi odločili za JDS. Tu so dobili na najboljših mestih najboljše svoje kandidate: Franchetti na Kranjskem, Rebek na Štajerskem, Mohorič v Ljubljani. Nobena druga stranka jih ni upačevala. Zato so vse zadruge preklicale svoj poziv, naj se voli kandidate „Samostojne“, ker obrtniki vendar ne morejo delati sami proti sebi. Obrtniki, pozor, agitirajte povsod zoper klerikalce. Vsak glas za protiklerikalno listo je dobrodošel, a najbolj za leže za Vas in Vaš stan, če bomo izvolili Franchettija in Rebeka. Torej, volite vsi demokratsko!

Vsi somišljeniki, č tajte!

Za občine, za koje se niste tajništvu JDS sporočili predstavnikov in njih namestnikov, storite to brzotjavno takoj. Predstavnik bo pri volitvi opozoril vsakega volilca, da pred njim stoječa škrinja je namenjena demokratom in bo navedel glavne kandidate. Pred volitvijo obvestite vse somišljenike, da so vpisani v imenik in kje imajo voliti. Sestavite posebne odbore za agitacijo. Volilni lokal bodi v bližini volišča. Tam vodite evidenco volitev. Vsako volišče bo imelo škrinjice za vse stranke. Demokratska škrinjica bo opremljena s plakatom, na katerem bodo natisnjeni naši kandidati. Vsak glas je važen. Če le en glas pade za našo stranko, vemo, da so tu zvesti demokrati. Občini, ki so se bale manifestirati za demokrate, po volitvah ne bomo poznali. Zvestoba za zvestobo! Predsedniki volilnih komisij lahko volijo, če prinese od svoje občine potrđilo, da so tam vpisani v imenik. Sicer ne!

Davki in železnice.

Klerikalni minister dr. Korošec je podpisal vse davke. Klerikalci so bili torej za to, da se naložijo narodu vsi davki, ki danes obstojajo. V Ljubljani se sicer zvijajo in govorijo proti davkom ter prisegajo vsakomur, ki jih hoče poslušati, da bodo oni, ako pridejo na vlado, odpravili davke. Kdo je pa sedaj na vladi, ako ne klerikalci? V Ljubljani sedi dr. Brejc

in v Beogradu dr. Korošec. Klerikalci so in bodo vedno dvoilni, ker eno govorijo v Ljubljani, drugo pa v Beogradu. Dejstvo ostane pa pribito, da je dr. Korošec podpisal vse davke. Nam se pa zdi, da je važnejše vprašanje, kdo je kriv, da ima država toliko izdatkov in da mora zaradi tega pobirati tako visoke davke. Ni dovolj, da se reče, mi nočemo davkov, nego državni izdatki bi se morali zmanjšati; da se odpravijo nekateri davki. Kdo je torej kriv, da imamo take davke. Z mirno vestjo lahko rečemo, da je v prvi vrsti dr. Korošec kriv visokih davkov.

Njegove železnice požrejo državni ogromno denarja. Ni dovolj, da so železnice pri nas dražje nego po vsem svetu, da se mora plačati za vožnjo, ki je stala še pred kratkim 10 K, danes 160 K, ampak država mora še iz davkov plačevati ogromne vsote železnice. Klerikalni voditelj dr. Korošec je sedel na konja, ki ga ne zna jahati. Spravil se je na železnice in vidite, da je na železnici postalo vse 16krat dražje. Korošec je hotel vnesti v železnice politiko. Kaj klerikalcem mari, ako država zabrede v dolgove, kaj jim mari, ako so železnice 10-, 20-, 30krat dražje, samo da uspejo s klerikalizmom. Draginja na železnici je kriva, da je v zadnjem času postalo pri nas vse dražje. Ako bi bile železnice urejene, nikdar ne bi bilo te draginje, nikdar ne bi bilo teh davkov. Klerikalci so torej zakrivilni davke in draginjo.

Politikujoči duhovni ven iz politike!

POLITIKUJOČA DUHOVSCINA je največja nevarnost za vero. Ona zlorablja vse verske svetosti za umazane posvetne namene. Ona bo vero uničila, če je ne poženemo nazaj v cerkev. POLITIKUJOČA DUHOVSCINA je največja nevarnost za pravnost v narodu. Ona v imenu Krista odpušča umor, tatvine in vsak zločin, če to njenim ostudnim ciljem ugaja.

Slovinci! Pri volitvah, dne 28. t. m. se moramo za vedno otresti jarma farovških ljudi, ki so gnali zlasti kmeta, v strelske jarke, pritiskali za vojna posojila, rekvirirali živino, žito in druge pridelke.

Ako je še kaj pravice na svetu, 28. novembra mora priti sodni dan za sokrivce svetovne vojne, za klerikalce. Miljoni vojnih žrtev, grobovi tisočev in tisočev naših ožjih rojakov bodo ta dan na ves glas tulili: „Proč s stranko ljudske nesreče! Obračunajte s hudodelci!“ Ali boš Ti, slovenski kmet in obrtnik, slisal te posmrtno opomine?

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA je stalen skrunitelj božjega imena. Boga ima na jeziku, hudiča v srcu. Bog ji je orodje za lastno samopašnost.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA je največja nevarnost za narodno premoženje. Ona zna vse: prodaja predpasnike in moko, kmet pa plača račun za njeno nezmožnost.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA nam je prinesla vojsko. Prinesla je smrt tisočih Slovencev.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA drži stotisoče mož in žena v duševni temi. Ona jih hoče za stalno obdržati na vrvi.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA je med vojno denuncirala in spravila poštene Slovence v zapor. Ona je naprednjake spravljala v strelske jarke.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA je nevarnost za obstoj Jugoslavije. Ona poslušala le migljaj iz Rima, kjer Jugoslavijo sovražijo.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA grabi skupaj vse kar vidi za mrtvo roko, za farovže, za škofije, za samostane. Povsod uvaja redovnike in nune. Zato se obupno bori proti agrarni reformi.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA hoče imeti kmete za hlapce, učitelje za mežnarje, vse skupaj pa za molzne kravice.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA hoče imeti roko v državni blagajni.

POLITIKUJOČA DUHOVŠČINA moramo pognati ven iz politike. Marš nazaj v cerkev. Vršite duhovno pastirstvo, pa bo takoj mir v Sloveniji in ves narod se oddahne.

Dopisi.

Iz Babnegopolja. Oddaljeni v skrajnem kotu nekdanje Notranjske, oglašamo se malokdaj, za to prosimo da sprejmete nekaj novic iz naše doline. Pri nas smo se začeli polagoma gibati. Pretečeni mesec smo imeli shod naše stranke na katerem sta nam gospoda Dr. Pestotnik in Dr. Klepec marsikaj zanimivega povedala. Prvi govornik nam je razložil položaj v Beogradu od začetka Jugoslavije do sedaj, drugi pa glede volitev, da bomo lahko oddali svoj glas komur in za kogar bomo hoteli, ne da bi eden ali drugi vedel v katero škrinjico je izginil naš glas. Za ves ta pouk smo obema gospodoma zelo hvaležni in se jima tem potem najlepše zahvaljujemo. Sedaj se pri nas z veliko hitričo dela za železnico, katera naj bi tekla čez našo dolino, katera bi s tem postala pravi raj, dasi smo tudi daleč pod Snežnikom, kateri je začasno okupiran po Italijanih. Zadnji čas imamo štrajk voznikov in obenem tudi štrajk vozne pošte tako da smo primorani hoditi v daljni Stari trg sami po pošto. Nujno prosimo pošto ravnateljstvo da naš v najkrajšem času reši teh razmer in da bi imeli vsaj na teden štirikratno redno zvezo s Starim trgom. Pred kratkim smo dobili novega župnika. Čudna je ta klerikalna komanda, da nam brez našega vedenja pošlje žup-

nika in odslavlja prejšnjega s katerim smo bili vsi zadovoljni. Mislimo pa, da bode tudi te komande kmalu konec in da bomo, če ga moramo že sami plačevati in hraniti, smeli tudi sami zbirati katerega bomo mi hoteli in če bo to črnim gospodom prav ali ne. — *Babnegopoljec.*

Iz Litije. volitve v konstituanto dajejo že mnogo opravila vsem strankam le žal, da vled splošne agitacije ljudstvo skoraj ne ve, komu naj verjame. Klerikalci se pehajo po tajnih volilnih sestankih in moledujejo za glasove v strahu, da jim bo 28. novembra zaslala zvezca politične sreče in moči. Tega poraza jih ne bo rešila pridobitev vetrnjaka Hinkota Lebingerja, zlasti sedaj ne, ko se mu je zamerilo, da je govoril na shodu v Javorju le „poskusnim juncem“. Nič ne pomaga, čeprav se sedaj opravičuje, da ni tako mislil, kakor so listi prinesli, ker če je obratno mislil, potem je pač na svojem prvem shodu smatral samega sebe za junca, ljudi pa, ki so bili na shodu, pa za molzne kravice. Ljudstvo bo menda vendar enkrat spregledalo, kaj mislijo o njem klerikalni voditelji, čeprav so v duhovniških suktnjah, ker mnenja smo, da nazori „poskusnih juncev“ so za Lebingerja duševna pridobitev, katero je prejel od šmartinskega dekana in kaplana v čigar družbi se vedno nahaja. Sicer je pa uganka to, kako je mogoče, da se bratita milijonar-trgovec Hinko in pa katoliški komunist-konsumar. Da se je Hinko poboljšal iz brezverca v vernega katoličana ne verjamemo, ker še ni dolgo, ko je celo v družbi nekega duhovnika priznal, da ničesar ne veruje. Gotoveje bo, da izraz „poskusnih juncev“ ni samo nepremišljeno napisana beseda, ampak ima svoj izvor v tem, da so brezvestne ljudske prijavitke dogovorjene na kak način hočejo izzemati človestvo.

Iz Trate v poljski dolini. V nedeljo 7. novembra se je vršil v klerikalnem domu na Trati po prvi jutranji naši javen shod SKS. Če upoštevamo, da se je na ta shod iz prižnice na Trati dvakrat vabilo vse može in žene, fante in dekleta, nadalje, ako upoštevamo, da stoji dom, v katerem se je shod vršil, v neposredni bližini župne cerkve, potem lahko rečemo, da je bil ta shod velikanska polomija za naše tratarske klerikalce. Kajti vsa udeležba na tem shodu je obstojala, natančno izračunano, iz 25 moških in 35 žensk, od teh večinoma tretjerednic. Kot prvi govornik je nastopil neki Stanovnik iz Florjula, čegar govor je obstojal iz samih neokusnih napadov na SKS in pa na liberalce, katerimul po izjavi govornika spadajo samo pijanci. Ne vemo, ako je bilo to navzročemu Presereu všeč ali ne, kajti, ako bi bili vsi liberalci le pijanci, potem bi moral biti naš Preser tudi liberalce. Kot drugi je nastopil tratarski Preser, po dolini znan pod imenom „kunde“. Ta je zlasti vsi gnojnice, kolikor jo pač poseda njegova britna glavica, nad tratarske naprednjake. Najbolj se je spravil na tukajšnjega poštarja, o katerem je tudi sam gotovo prepričan, da nima druge napake, kot to, da je vseskozi naprednjak in da vrši svojo službo strogo nepri-

stransko, vestno in pošteno. Nazival je našega poštarja za malopridnega ter mu dal eno primerko, katero pa iz dostojnosti ne moremo ponoviti. Vsekakor pa našemu župniku častitamo, da ima tako dostojnega sodruga. O našem Lovru, Oblaku in Brencetu, o katerih vsa Trata ve, da sta že od nekdaj naprednega mišljenja, se je Preser izrazil, da sta podkupljena in zapeljana. Lotil se je tudi našega Fr. Jelovčana, o katerem je lagal, da je tudi Jelovčan soudeležen pri tisti živini, kateri je Preser zaplenil vojaštvu. To je seveda velika laž, kar lahko dokažejo tisti, ki jim je ta stvar dobro znana. — Potem je Preser skušal odgovarjati na svoječasno v „Domovini“ stavljen vprašanje, zakaj da je on moral odstopiti kot župan. Pri tem je navzoče, sicer maloštevilno občinstvo farbal, da je odstopil prostovoljno. — K temu pa mi pripominjamo: Preser je odstopil, ker je bil prisiljen, in sicer zaradi tega, ker je bil v preiskavi zaradi protipostavnega zadrževanja denarja, izkupljenega za vojaštvu odvzelo živino. Tako so ga pač poučili gotovi ljubljanski gospodje. Kakor hitro je on odstopil, se je preiskava ustavila, ker je vsa stvar postala brezpredmetna, kakor nam je poročalo okrajno glavarstvo v Kranju in to ravno vsled odstopa Preserca kot župana. — To je torej resnica, vse drugo je farbanje. Morda bi pa Preser želel, da se vsa zadeva obnovi? Tem potom pa stavimo Presercu zopet eno vprašanje: „Zakaj ste za živito dobljeni denar (9000 K) zadrževali brez vednosti odbora celih 8 mesecev ter ga naložili v hranilnico šele meseca julija 1919, ko ste namreč začutili, da se o tem denarju širijo po občini neke govornice?“ Prosimo torej tozadevnega pojasnila. — Nadalje je Preser skušal oprati Kumer na Trati v zadevi svoječasnega, protipostavnega razdeljevanja sladkornih kart, vsled kojega prestopka je Kumer izgubil tožbo. Pri tem je Preser farbal navzoče, da Kumer ni izgubil tožbe, pač pa, da je bila tožba ustavljena. Na to moramo zopet odgovoriti: recimo, da je bila tožba ustavljena, toda kako? Tako, da je moral Kumer vse stroške plačati, kar pomeni toliko, kot tožbo izgubiti. Konec Presercevega govorenja pa je bila ena sama lastna hvala, kako da je on namreč skrbel za časa vojne za Tratarce. — No, o tem bodo Tratarci sami najbolje vedeli. Sicer je pa bila Preserova dolžnost, da je kot župan skrbel za preživljanje manj imovitih Tratarcev. Kot tretji govornik je končno nastopil naš dični župnik, kateremu so zlasti reveži zelo pri srcu. Ta je pa naravnost zabavno reševal svoječasno v „Domovini“ stavljen vprašanje glede onega tisočaka, določenega za tratarske reveže. Pri tem reševanju se je naš dobri fajmošter zviljal na sledeči način: izjavil je, da ta tisočak zato ni razdelil med reveže, ker je bil uverjen, da bi ti reveži gotovo iz same sramežljivosti ne hoteli priti po denar. Potem je kvasil o nekih pobotnicah, katere bi bil moral o razdelitvi tega denarja nekam predložiti. Nadalje je naš fajmošter, ki najbrže smatrat tratarske reveže za take be-

dake, da se bodo s to izjavo zadovoljili, pripomnil, da je namesto tega tisočaka razdelil nek drug tisočak med reveže. Ta tisočak, da mi je daroval neki neimenovani dobrotnik, ki pa o tozadevni razdelitvi ni zahteval nikakih pobotnic, vsled česar je on (župnik) ta tisočak lahko razdelil brez težkoč. To je izjava, kajti — Za počit! — Iz vsega tega je razvidno, da je bil načrt Preserca, oziroma župnika ta, tratarske naprednjake pri ljudstvu kar najbolj očrniti ter jim s tem odvzeti zaupanje, njihovi sa mihi pa oprati ter od sebe odvrtiti različne sumnje, katere ima ljudstvo o njih. Toda to jima je temeljito izpodletelo, ker nista imela za to kaj poslušalcev. — Nadalje je zvenela iz besed Presercevih, oziroma župnikovih sama lastna hvala, zato jima veljaj izrek: lastna hvala, se pod mizo valja! — Naprednjaki tratarski, ta shod nam je dokaz, da tiste v „Domoljubu“ že tolikokrat hvalisane klerikalne večine, v naši občini že davno več ni. Zato pojdemo s se tem večje vneto v boj proti klerikalizmu, sovražniku našega ljudstva! Agitirajmo le brez ozira na levo in desno za našo Jugoslovansko Demokratsko stranko, od katere edino smemo pričakovati, da bo delovala le v korist naše države in s tem tudi nas vseh! Da pa bodo Tratarci natančneje spoznali našo Jugoslovansko Demokratsko stranko, zato tem potom vnovič vabimo vse tratarske može in žene, fante in dekleta, da se udeležijo javnega shoda JDS, ki se vrši v nedeljo 14. novembra 1920 ob 3. uri popoldne v gotstilni pri Anžku v Gorenji vasi. Na tem shodu bo govoril naš doktor Zerjav, katerega bo vsak Tratar, ki ima namesto slame — zdrave možgan v glavi, dne 28. novembra tudi volil. Zatorej kličemo: vivat JDS — naj živi JDS!!

Iz Žužemberškega sodnega okraja. Izid procesa Vehovec-Čarli je povzročil pravo pravcato ločitev duhov. Kar je poštenega, postavilo se je na stran pravice, ostali med katerimi opazamo nič v naše presentočutje mnogo njih, ki so se štilili med nas, pa nismo nikdar pokazali, da se za nje kaj pumimo, so na drugi strani. Vse kar diši po hinavstvu in Vehovstvu nam mora biti tuje in nima prostora pri nas. Naše načelo, ki ga skoz vso dolgo borbeno dobo vedno naglašamo je: da kupljenih duš, ki bi iskale le časti in drugih motnih smotrov, ne potrebujemo in da nam je ljubša mala četa značajev, kot pa tisočera množica omahljivcev, ki čakajo, kdaj bo začela doli padati marna. Država ne bo nikoli dobra, če bodo državljani slabi in bi le zabavljali, gradili pa nič, kvečjem razdirali, kar poštenomisleci s žrtvami sezidajo. Sicer pa vladajo pri nas se vedno idilične razmere: županstvo vodi moralčno manj vredni, prepali Vehovec, ki je prej ko slej vzor naše duhovščine. Dekan Gnidovec je začel kar učiti moliti za našega cesarja (Karla seveda!) v cerkvi pred polno množico. Pri volitvah se je upri, da bi sodeloval kot vodja matrik. Sedaj sta ta Jegličev ljubljenec in z njim vrad „župan“ Vehovec v rokah državnega pravdnika. In to so voditelji Slovenske Ljudske stranke!

Od Slovencev je v vojni padlo največ kmetov, to pa zato, ker je kmet vedno slepo veroval in zaupal duhovščini. Od duhovščine nahujskane kmete so Nemci gnali v prve strelske jarke in z njimi jurišali brez usmiljenja v najtežjem artilerijskem ognju.

SLS. je danes taka kot leta 1914. Njeno časopisje piše ravno-tako ostudno in izdajalsko kot leta 1914.

Katehet, veroučitelj naših Dvorskih otrok Gnidovec je sodno žigovan lažnik. Uboga Dvorska mladina! Vehovec je še vedno član okrajnega šolskega sveta. Radovedni smo, kako se bodo ostali člani ob priliki prihodnje seje počutili v tej čestiti družbi. Sedaj se ta dika hvali z izidom, češ veste kdo zgubi pravdo, tisti ki kaj ima! In naše ceste za časa, ko načeljuje cestnemu odboru Vehovec. Tudi v Turčiji so boljše! In naša kmetijska podružnica, ki ni že šest let imela nobene seje, nobenega občnega zbora! Pa kaj zato: samo da ga še tolaži poleg očeta Dercanita tudi Sokolski starosta iz Toplic dr. Konralinka v njegovi „sreči“, da se bo mogel iznebiti nekaj denarja zaradi svojega neuspeha. Pomislite, koliko si je ta človek moral nagromaditi premoženja tekom vojne. Božji mlini pa meljejo naprej počasi, pa gotovo!

Iz Zafare pri Žužemberku se pritožuje nek revež zaradi zakupnih zemljišč kneza Auersperga, češ da je žalostno, da Vehovec z njimi razpolaga. Povemo vsem v pomirjenje, da Vehovec ljudi samo slepi, če pripoveduje, da bi on kaj odločil. Njegovega javnega postopanja dnevi so šteti. Vse pritožbe naj se nam prijavijo. Dobili bodo samo potrebni ljudje. Zato se bo poskrbelo. Travnike pa le, ki imajo živino.

Zagradec. Pri nas se „Domovina“ pridno bere zlasti sedaj, ko prinaša zanimiva odkritja o žužemberskem samopašnežu Vehovcu. Vsi smo veseli, da se je dobil pogumen človek, ki je tvegala boj s tem mogotcem in krivičnikom. Pri nas smo z njegovim županskim tovarišem Košakom prej hitro pomedli. Naš župnik je bil sicer svoj čas, kakor se sliši, čisto fest fant, tudi precej brihten je bil. Toda posebno zadnji čas kaže, da ž njim ni vse v redu v njegovi glavi; kajti zadnja njegova pridiga je bila pravo vezanje otrobov. Komunist pa napreden kmet to mu je isto. Bog sam se ga naj usmili! Svetovali bi mu, da se priporoči Gosarju, ki trdi, da je katoliški komunist, da mu bo razložil razliko. Če bo take otrobe vezal še naprej, ga bo kmalu še „Čebe“ pokosil.

Politični pregled.

Sedanja volilna borba je zelo živahna, kar je čisto naravno, ali je žalostno, da se dogajajo pri tem celo dejanski napadi na kandidate,

kakor se je to zgodilo te dni v Vivodini na Hrvaškem, kjer so nahujskani pristaši izdajalca Radića in klerikalci napadli vladnega poverjenika za kmetijstvo, demokrata Jurija Demetrovića, ki je moral z revolverjem streljati v zrak, da je napadalce prestrašil in se tako rešil. Na tak način hočejo hrvatski klerikalci in Radićevi pristaši voditi volilno borbo, trpeli pa ne bodo posledic oni, ki so napad s svojim hujskanjem zakrivali, temveč njihove zapeljane žrtve, ki so delale po navodilih teh hujskačev. Taki žalostni dogodki se v bodoče ne smejo več dogajati, ker

oni nas sramotijo pred zunanjim svetom in dosegli tudi ne bodo klerikalci na ta način onih uspehov, ki jih morda pričakujejo. Na Slovenskem klerikalci delajo na vse kripelje, da bi rešili kar se še rešiti da, ker to je danes jasno, da klerikalna slava vedno bolj propada, ker slovensko ljudstvo ne more pozabiti, da ga je ta stranka leta 1914 nahujskala na krvavo vojno.

Po izgubi Koroške se je pri nas zopet zbudila narodna zavest, ki je menda že spala in

geslo: za Koroško

odmeva močno tudi v viharnem volilnem boju. Upati je, da tako ostane, da na Koroško nikdar ne pozabimo, kakor tudi ne na druge naše neodrešene kraje, temveč, da se bo delalo na tem, da se našim zaslužnjim bratom olajša njih gorje in pripravi trenotek njihove osvoboditve.

Veliko Jugoslovanov, posebno Slovencev, ostane tudi po svetovni vojni neodrešenih. Ravnokar se vršijo v Italiji med našimi in italijanskimi zastopniki

jadranska pogajanja,

ki pa potekajo zelo nepovoljno. Sinočne brzozjavke poročajo, da so Italijani prej kot slej neodjenljivi in zahtevajo, da bi njim ostala tudi Postojna, Idrija, Sv. Peter, samo Logatec bi nam pustili in Dalmacijo, pa še to ne celo. Italijani se hočejo polastiti celo Bleda, Bohinja in Jesenic, tako, da bi nas popolnoma ostrigili. V tem, da mi na te italijanske zahteve privolimo, ne more biti, seveda niti govora in ker je pričakovati, da Italija tudi ne odneha, bodo naši zastopniki gotovo pretrgali pogajanja in se vrnili v domovino. Po našem mnenju je to edini izhod za nas, ker je na vsak način boljše, da ostane vprašanje naših zapadnih mej nerešeno, kakor pa da se doseže sporazum, ki bi nas preveč veljal. Položaj je tak, da je treba resno računati s pretrganjem pogajanj.

Tihi diplomatski boj med Francijo in Anglijo za nadvlado v Podonavju je privedel do tega, da so

Madžarji danes zapuščeni,

da nimajo nobenega zaščitnika, ker jih je Francija na pritisk Anglije morala zapustiti. S tem so splavali po vodi vsi upi madžarskih zanešnjakov in v kratkem bodo v Budimpešti ratificirali trianonsko mirovno pogodbo in potem bomo imeli mir pred njimi.

Ako vsa znamenja ne varajo, se pripravljajo

preobrat na Ruskem,

kjer so že vsi siti boljševeškega gospodarstva, ki pelje ljudstvo naravnost v lakoto in pogin. Zima, ki nastaja, utegne postati za boljševeke usodna, ker ruska zima je ostra, boljševeki so pa ustvarili take razmere, da ne bo ne kuriva ne kruha.

Demokratov se klerikalci zato tako boje, ker vejo, da bo demokratska stranka v novem parlamentu najmočnejša in bo štela čez 150 poslancev.

Novosti.

* **Večerni list** se je začel zanimati za pokrete v Češkoslovaški. Cetrčkova izdaja posveča celo prvo stran tem pojavom, ter se zgraža nad početjem množic. Toda pomisliti moramo: V Češkoslovaški sta dve verski struji: prva drži trdno še na avtoriteti papeža, druga pa se je temu odrekla in je stvorila lastno narodno cerkev, koji se je pridružila večina duhovnikov. Ti drugi so vzeli cerkev v svoje roke in sicer v onih krajih, kjer so bili izključno pripadniki druge struje. Kaj pa naj hočejo narediti z osamljenimi cerkvami, ki ne morejo služiti več stari namenom? Prvič ni duhovnikov in drugič ni več starega občinstva. Zatorej je edino pametno, da prevzamejo stare cerkve, ki so jih s svojimi prispevki zgradili in so torej njih last. kar pa govori Večerni list o oplenitvi cerkva itd., je povsem naravno, da bo strogo katoliški list, zagovornik starih režimov, napravil iz nedolžnih dejstev velikanska grozodejstva. Svetujemo gospodom urednikom, da naj ne bodo tako versko fanatični, zakaj nismo več v letu 1000, ko se je pričakovalo konec sveta. Poročilo Večernega lista, ki ga citira iz „Rude Pravo“, jasno kaže, da stvar ni bila tako grozno škandalozna. Poročila iz Ljubljane pa so seveda vsa zavita v skrajno sovražstvo proti narodnemu razvoju.

* **Klerikalci proti gostilničarjem.** „Večerni list“ imenuje JDS stranko za pijance. To pa, ker v pre mnogih slučajih ni pustila, da so klerikalni uradniki zadavili napredne gostilničarje. Največ pijancev je v farovžih, a ti ne plačajo davkov. Pometajte torej pred svojim pragom! Če pa je kak gostilničar klerikalec, potem pa sme vse. Kaj ne, g. Maršič v Kočevju?

* **Tihotapstvo v razredni loteriji.** Nedavno smo poročali o ponesrečenem poskusu tihotapstva, ki se je izvršil pri prevozu srečk razredne loterije iz Gradca, pri kateri priliki so štirje gospodje, ki so srečke prevzeli in spremili v Beograd, poskušali vtihotapiti nekatere stvari, kar se jim pa ni posrečilo. Beograjska carinarnica je udeležnike tega tihotapstva obsodila na globo 472.000 dinarjev v srebru. Priziv obsojencev je predložen carinskemu svetu generalne direkcije carin.

* **Gornjegrajska koča** na Menini planini je bila od neznanega zlikovca zažgana in je zgorela. Koča je bila last savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva.

* **Rudarjeva nezgoda.** Franc Habič, rudar v Zagorju je v rovu spremljal jamske vozičke, napolnjene s premogom. Nasprotni mu pridejo drugi prazni vozovi, ki se jim Habič ni mogel pravočasno izogniti, tako, da so zadeli skupaj, pri čemur je Habiču strlo desno roko v rami in so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnico.

Gospodarstvo.

= **Kolonizacija v Bački in Banatu.** Do sedaj je koloniziranih okoli 4000 dobrovoljcev, večinoma iz zapadnih krajev, posebno iz Dalmacije.

= **Stanje Narodne banke Srbov, Hrvatov in Slovencev** v Beogradu je bilo dne 22. oktobra t. l. sledeče: a) **aktiva:** zlato 63 milijonov dinarjev, srebro 15.1 milijonov, tuje valute 2 milijona, razne valute 345 milijonov, menice 169 milijonov, posojila na vrednostne papirje 5 milijonov dinarjev; b) **pasiva:** glavnica 50 milijonov, plačano v zlatu 10 milijonov, rezervni bankovci v prometu 2.946 milijonov dinarjev.

= **Sola za zadrugarstvo.** Zveza kmetijskih zadrug v Beogradu otvorila dne 15. januarja prihodnjega leta višjo zadržno šolo. Kot učitelji bodo angažirani vseučilišni profesorji. Sprejetih bo zaenkrat samo trideset slušateljev. Cilj kurza je, da slušatelje seznanji z višjimi problemi zadrugarstva.

= **Trgovski stik Jugoslavije z Ameriko.** Direktorja Narodne banke d. d. Gjurio Tomičić in dr. Fritzl odpotujeta jutri v Ameriko, prvi v južno, drugi v severno, da izposlujeta s tamkajšnjimi denarnimi zavodi poslovne zveze. Ravnatelj Tomičić bo vrhu tega v južni Ameriki predaval o gospodarskem položaju Jugoslavije in zbiral podatke o gospodarskem stanju naših kolonij v Ameriki.

= **Žetev v Bački.** Po poročilih podžupana Bačke je letošnji pridelek žita v županiji Bački popolnoma zadovoljiv. Vse domače potrebe so krite in preostane še okoli 5000 vagonov pšenice in 30.000 vagonov koruze za druge pokrajine, oziroma za izvoz. Prvotno se je cenila žetev v Bački na 7½ do 8 tisoč vagonov pšenice in 50.000 vagonov koruze. Letina torej ni tako bogata, kakor se je pričakovalo.

= **Jugoslovanska družba za zračni promet.** V Zagrebu se snuje te dni delniško društvo, ki bo vzdrževalo zračni promet na progah Zagreb—Dunaj, Zagreb—Budimpešta, Zagreb—Carigrad in Zagreb—Beograd—Atene. Glavnica bi znašala šest milijonov kron. Promet bi se vzdrževal s šestimi letali. Inicijativa za ustanovitev tega društva je izšla iz vrst bivših armadnih in mornarških letalskih častnikov.

Imate bolečine? V obrazu? V vsem telesu? Vaše mišice in živci Vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-fluid! Čudili se boste! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebe.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroglice! 6 škatlic 18 K. Prava želodec okrepujoča švedska tinktura steklenica 20 K. Omot in poštnina posebe, a najceneje. *Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa-trg št. 360, Hrvatska.* A.

Hiša

v Beljaku (Villach), Nemška Avstrija, dvonadstropna, nova, moderno zidana, 600 klafter vrta, se **zamenja** s hišo, z gostilno ali trgovino, tudi z drugo enakovredno v Mariboru, Celju ali Ljubljani, ali tudi z lepšim posestvom s trgovino ali gostilno v kakem drugem prometnem kraju Slovenije.

Tudi se za primerno ceno prodaja.

Ponudbe: Hochmüller, Bled.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

Stritarjeva ulica št. 2. Podružnice v Splitu, Trstu, Celovcu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru in Borovljah; bančna ekspozitura v Ptuju.

Delniška glavnica
in rezerve okrog

K 50,000.000

Telefon št. 261.

Sprejema

vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev
= valut in dovoljuje vsakovrstne kredite. =
Brzozjavni naslov: „Banka“.